

6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / Є.М. Блажівський, Ю.М. Грошевий, Ю.М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. – Х.: Право, 2012. – 664 с.

7. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: Курс лекцій: Навч. посібник. / Лобойко Л. М. – К.: Істина, 2005. – 456 с.

8. Михеєнко М. М. Кримінальний процес України: Підручник. / Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. – К.: Либідь, 1999. – 536 с.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСОБИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Тлепова М. І.

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національного університету «Юридична
академія України імені Ярослава Мудрого»*

Одним із завдань сучасної української держави є запровадження у кримінальне судочинство принципів та традицій європейського рівня, забезпечення захисту законних інтересів громадян, створення додаткової системи гарантій конституційних прав та свобод особи.

Новий КПК України в якості пріоритетного ставить завдання захисту особи, суспільства та держави від кримінального правопорушення (ст. 2 КПК) [1]. З огляду на це, вважаємо за необхідне вдосконалити кримінальне процесуальне законодавство, що регулює прийняття та реєстрацію заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення задля попередження необґрунтованої відмови у відкритті кримінального провадження або невиправданої затримки у його відкритті.

Чинним кримінальним процесуальним законодавством скасована стадія порушення кримінальної справи. Замість неї запроваджується спрощена процедура початку досудового розслідування, а саме – реєстрація інформації, що може свідчити про вчинення кримінального правопорушення, в Єдиному реєстрі досудових розслідувань. Відповідний порядок початку кримінального провадження передбачає такі обов'язки уповноваженої службової особи: негайно зареєструвати інформацію, що містить ознаки кримінального правопорушення, у Єдиному реєстрі досудових розслідувань; розпочати досудове розслідування (ч. 2 ст. 214 КПК) [1]. Слідчий, прокурор або інша уповноважена особа на підставі п. 2 ч. 2 ст. 56 і п. 1 ч. 2 ст. 60 КПК України та в порядку, передбаченому ст. 111 і ст. 112 КПК, зобов'язані повідомити заявника, потерпілого про внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та надати йому документ, що підтверджує вказану процесуальну дію[1].

Однак, закріплюючи у новому КПК України 24 годинний термін для внесення інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань, законодавець повністю скасував дослідчу перевірку, яка за КПК України 1960 р. відповідно до ст. 97 проводилася протягом 3 (10) днів [2]. Було зазначено, що здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом (ч. 3 ст. 214 КПК) [1]. Проте, жодних відомостей про відповідальність за невнесення, несвоєчасне внесення відомостей до ЄРДР, а

також про проведення будь-яких процесуальних дій до внесення відомостей у кримінальному, адміністративному законодавстві немає. Вбачається, що єдиним заходом впливу на слідчого або прокурора є притягнення до дисциплінарної відповідальності. Вважаємо, що зазначеної відповідальності недостатньо для врегулювання цього питання з огляду на серйозність порушення з боку слідчого або прокурора.

В законі також відсутня норма, яка б зобов'язувала уповноважену особу надавати потерпілому, заявнику документ про внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань протягом певного строку після вчинення кримінального правопорушення. Практика правозастосування не має єдиного підходу до визначення змісту і назви документу, який підтверджує внесення відомостей до Реєстру. В одних випадках він називається «талон-повідомлення», в інших – «довідка».

Зазначені недоліки в цілому знижують ефективність кримінальної процесуальної норми щодо спрощеного початку досудового розслідування. Суттєвою гарантією для заявника та потерпілого є закріплене в ст. 303 КПК їх право на оскарження до слідчого судді бездіяльності слідчого, прокурора.

Потребує вдосконалення процедура збирання доказів стороною захисту і потерпілим. В частині 2 ст. 22 КПК зазначається, що сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів [1]. Серед способів збирання доказів, які зазначені в ч. 3 ст. 93 КПК, виділяється право сторони захисту, потерпілого ініціювати проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій шляхом подання клопотання слідчому або прокурору [1]. Закріплюючи зазначені положення, вважаємо, що законодавець обмежив сторону захисту у збиранні тих доказів, для отримання яких необхідно провести слідчі (розшукові) дії, оскільки для цього сторона захисту спочатку має звернутися з клопотанням до слідчого або прокурора, яке розглядається протягом трьох днів (ч.1 ст. 220 КПК) [1]. Тим самим ставиться під загрозу реалізація стороною захисту право на збирання доказів, які можуть бути знищені або пошкоджені впродовж цього строку. Повідомляючи слідчому або прокурору про свої наміри, сторона захисту також змушена відкрити свою позицію до моменту відкриття матеріалів справи іншій стороні (ст. 290 КПК) [1]. Для усунення цього недоліку було б доречно закріпити на законодавчому рівні право адвоката, представника потерпілого на допит свідків та нотаріальне оформлення його результатів. Це положення дало б можливість стороні захисту, потерпілому не тільки не втрачати часу на розгляд їх клопотань слідчим або прокурором та на можливе оскарження слідчому судді рішень уповноважених осіб про відмову в задоволенні клопотання, а й не розголошувати передчасно способи і заходи, які адвокат обирає для захисту до відкриття матеріалів справи іншій стороні.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс [Електрон. ресурс].- Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Кримінально – процесуальний кодекс України [Електрон. ресурс].- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>